

راهنمای جمع و جور ساخت فیلم کوتاه

دنیای خودت را در چند دقیقه بساز

پرونده

نیم سبیلی

دنیای سینما در فیلم های بلند خلاصه نمی شود. یک وجه مهم هنر هفتم، فیلم کوتاه است که فارغ از تب و تاب فیلم های نود دقیقه ای، دنیای شیرین خودش را در دو علاقه مندانی که به طور جدی آن را دنبال می کنند، مخاطبانی که شاید گاهی با خودشان فکر کنند چه خوبی که به طور من هم می توانستم قدم به دنیای هیجان انگیز فیلم سازی بگذارم و افکار و ایده ها و خاطرات و تجربه هایم را، به شکل یک محصول تصویری چند دقیقه ای، ارائه کنم. اگر شما هم جزو این افراد هستید، برونده امروز را از دست ندهید. این شماره زندگی سلام راهنمای کاربردی و قدم به قدمی است برای علاقه مندان ساخت فیلم کوتاه.

یک فیلم ساز موفق فیلم کوتاه، از تجربیاتش در این حوزه حرف می زند

فیلم کوتاه، ظرفیتی شگفت انگیز برای طرح مسائل و مصائب بشری است

و موضوعات فیلم نامه هایم را به همین روش انتخاب می کنم، قطعاً «خیال» در هنر، عنصری جدایی ناپذیر است. اما «خیال» فقط بخشی از هنر است و نه تمام آن. نمی توان یا بهتر است بگویم نباید در سینما فقط به «خیال» وابسته بود. خیال صرف، هنرمند را به موضوعاتی انتزاعی و به دور از دغدغه های جامعه سوق می دهد. من موضوعاتم را از پیرامونم و از جامعه وام می گیرم و سپس با عنصر «خیال» درمی آمیزم. گاه یک ایده با خواندن یک خبر، دیدن یک عکس و یا یک نقاشی شکل می گیرد. اما پرورش یک ایده تا رسیدن به خلق یک فیلم نامه، پروسه ای دشوار و گاه طولانی است که به تحقیق و دانش و تخیل و قدرت تحلیل هنرمند وابسته است.

چند نمونه از بهترین فیلم های کوتاه ایرانی و خارجی را برای علاقه مندان معرفی می کنید؟

به نظرم اگر علاقه مندان سینمای کوتاه، اصول و قواعد علمی و زیباشناسی آن را به درستی بشناسند، خود به راحتی می توانند فیلم های خوب را از فیلم های ضعیف تشخیص بدهند. پس اجازه بدهید به جای معرفی فیلم، کتاب معرفی کنم. برای شناخت این اصول، خواندن چند کتاب مهم از جمله «داستان»؛ ساختار، سبک و اصول فیلم نامه نویسی» نوشته رابرت مک کی، «اناتومی داستان» نوشته جان تروبی، «بوطیقای ارسطو برای فیلم نامه نویسان» نوشته مایکل تی یرنورا توصیه می کنم که اگر این اصول به شکل دقیق، مورد مطالعه و تمرین قرار بگیرند، کم کم اصول سینمای کوتاه و قواعد سینمای بلند و البته دانش تشخیص فیلم کوتاه موفق و ناموفق، برای هنرچویان سینمای کوتاه، قابل تفکیک خواهد بود.

توصیه تان برای کسانی که می خواهند فیلم سازی را با سینمای کوتاه آغاز کنند چیست؟

شناخت گونه های مختلف سینمای کوتاه برای سینماگران، الزامی و ضروری است. فیلم ساز سینمای کوتاه باید نقاط اشتراک و افتراق سینمای کوتاه با بلند را بداند تا گمان نکند سینمای کوتاه، سینمای بلندی ست که فشرده شده است. در واقع «زمان» تنها تفاوت این دو نیست. اشتباه از جایی آغاز می شود که فیلم ساز، تفاوت این دو را صرفاً در زمان محدودتر آن بداند. آن گاه حاصل، سینمایی خواهد شد که ظرفیت ها و ویژگی های سینمای کوتاه را نادیده گرفته است و به حکم محدودیت زمانی، محصول، فیلم بلند فشرده شده ای است که به هیچ کدام از این دودنیای تعلق ندارد. نمی توان بدون شناخت قواعد هر کدام از انواع سینمای کوتاه، فیلمی خوب و تأثیر گذار خلق کرد. هنرچویان سینمای کوتاه باید قواعد را بیاموزند تا با آگاهی لازم به تجربه های تازه دست پیدا کنند. سینمای کوتاه فعلی جهان، حاصل تجربه های گران سینماگران پیش از ماست و عاقلانه به نظر نمی رسد آن تجربه های دیگران در سینمای کوتاه نادیده گرفته شود. این قواعد دور از دسترس نیستند. قواعد تثبیت شده فعلی، رمز و راز موفقیت فیلم سازان دیگر است.

«سیدمرتضی سبزیقا» عضو و دانش آموخته انجمن سینمای جوانان ایران و همچنین عضو انجمن فیلم کوتاه ایران است. او سال هاست که در سینما به عنوان فیلم نامه نویس و کارگردان فعالیت می کند و در طول این سال ها، به تولید و خلق آثار داستانی زیادی پرداخته؛ هر چند در سینمای مستند هم کم و بیش تجربه هایی دارد. او همچنین افتخاراتی از جمله جایزه بهترین فیلم جشنواره سینمای جوان اهواز، جایزه بهترین فیلم از جشنواره هنری ایران ۱۴۰۴ و جشنواره روایت سرخ هر دو در تهران، جایزه بهترین فیلم کوتاه جشنواره بین المللی فیلم پر تنال، جایزه بهترین فیلم نامه جشنواره بین المللی فیلم ونزولانو... را در کارنامه خود دارد. گفت و گوی زندگی سلام با این کارگردان فیلم کوتاه خوزستانی، می تواند راهگشای علاقه مندان ساخت فیلم کوتاه باشد که می خواهند در این راه قدم بگذارند.

چه شد که تصمیم گرفتید فیلم ساز شوید و چرا فیلم کوتاه را انتخاب کردید؟

از دوران کودکی به پدیده های خلاقانه علاقه داشتم. اما علاقه جدی ام به سینما از زمانی آغاز شد که فیلم «هامون» را دیدم و شیفته بازی بازیگر مرد نقش اولش شدم. مدیوم سینما اساساً برای من جذاب است. چون برای روایت داستان ها، طرح مسائل و مصائب بشری و تشریح دغدغه های انسانی، ظرفیت های شگفت انگیزی در آن میبینم. سینما از ظرفیت گسترده ای برای ارتباط با مردم برخوردار است و من صرف نظر از شرایط امروز ایران فیلم ها چه در حوزه فیلم کوتاه و چه فیلم های بلند که وضعیت مطلوبی ندارد، سینما را رسانه تأثیر گذاری در برقراری ارتباط با مخاطب می دانم. سینمای کوتاه در مقایسه با سینمای بلند، مهم ترین ویژگی اش، مستقل بودن است که به فیلم ساز اجازه می دهد فارغ از نگرانی زیاد بابت مباحث مالی، گیشه و بازگشت سرمایه، به مفاهیم و ساختارهای کمتر تجربه شده در عالم سینما نزدیک شود و روایت و قصه پردازی در سینما را به اندازه وسع و دانش خویش، به شکلی متفاوت با سینمای بلند تجربه کند. این مهم باعث شد تا من به سینمای کوتاه تمایل شوم و از این مدیوم برای به اشتراک گذاشتن دغدغه هایم با مخاطبان این سینما بهره بگیرم.

معمولاً ایده های اولیه فیلم کوتاه از کجا به ذهنتان می رسد و از زمان شکل گیری تا تبدیل به فیلم، چه روندی را طی می کنید؟

متعقداً سینماگر به جز مطالعه مداوم درباره موضوعات مختلف هنری و به ویژه سینمایی، باید در مورد مسائل اجتماعی، فرهنگی، دینی و... روز جامعه، مطالعاتی هدفمند داشته باشد. این مهم سبب می شود که سینماگر، صاحب نظر شود و جهان بینی خاص خود را کسب کند. به این ترتیب، به عنوان کششگری اجتماعی موضوعاتی را دست مایه آثارش قرار می دهد که دغدغه جامعه هم خواهد بود. من ایده

با برخی مفاهیم مهم، آشنا شوید

فیلم کوتاه چیست؟

فیلم کوتاه همان طور که از نامش پیداست به فیلم هایی گفته می شود که مدت زمان کوتاهی دارند و باید تمام حرفشان را در بازه زمانی ۱ تا ۲۵ دقیقه بیان کنند. اشتباه بزرگی است که فیلم کوتاه را نسخه کوتاه شده یک فیلم بلند بدانیم. همانگونه که داستان کوتاه، کوتاه شده یک رمان نیست! به غیر از زمان، عنصر خلاقیت نیز از عناصر مهم یک فیلم کوتاه است. زیرا خلاقیت است که محتوا را در فیلمی چند دقیقه ای مدیریت می کند.

انواع فیلم کوتاه

- فیلم کوتاه کوتاه:** مدت زمان این فیلم ها بین ۱ تا ۴ دقیقه است.
- فیلم کوتاه معمول:** مدت زمان این فیلم ها بین ۷ تا ۱۲ دقیقه است
- فیلم کوتاه متوسط:** مدت این فیلم ها بین ۲۰ تا ۲۵ دقیقه است
- فیلم نیمه بلند:** این فیلم ها بیشتر از ۳۰ دقیقه زمان دارند. ولی در کمی توان خدمت شخصی برای آنها در نظر گرفت.

چطور فیلم ساز شویم؟

راهنمایی بگیرید

بعد از نگارش فیلم نامه، از استادان باتجربه فیلم نامه نویسی، برای نگارش و نگرش دوباره راهنمایی بگیرید.

باز نویسی، باز نویسی و باز هم باز نویسی

هیچ چیز به اندازه باز نویسی فیلم نامه نمی تواند در بهتر شدن آن به شما کمک کند. پس، از تامل دوباره و تغییر فیلم نامه، نترسید.

پیش تولید و تولید فیلم

مراحل آماده سازی و تولید فیلم کوتاه از ساخت «استوری بورد» یا همان فیلم نامه مصور برای هر صحنه آغاز می شود. انتخاب محل و مجموعه فیلمبرداری، همچنین انتخاب عوامل و بازیگران گام بعدی است. برای کارهای نخست نیاز به گروه حرفه ای نیست و می توانید هم دانشگاهی ها یا دوستان علاقه مند خودتان کمک بخواهید. بعد اتمام فیلم برداری، تدوین، نقش مهمی در کارتان بر عهده دارد. یک تدوین حرفه ای، عنصر مهمی در شکل گیری و موفقیت فیلم است.

هزینه ساخت را از کجا تامین کنیم؟

شاید یکی از مهمترین مسائلی که تا امروز باعث شده خیلی از علاقه مندان در ساخت اولین فیلمشان تردید و تعلل کنند، مسائل مالی باشد! هرچند شاید باید فیلم سازان جوان، ریسک ساخت فیلم را بپذیرند و با سرمایه خودشان این کار را شروع کنند اما اگر نشد، سعی کنید افرادی را پیدا کنید که از شما حمایت مالی کنند یا حداقل بخشی از هزینه های ساخت فیلم را تامین کنند. جذاب بودن ایده می تواند حمایت ارکان ها، مجموعه های تجاری، افراد خاص و... را جلب کند. البته باید سعی کنید از ساخت فیلم های چند دقیقه ای شروع کنید و هزینه ها را به حداقل برسانید. همچنین سعی کنید محصول تولید شده را در جشنواره ها و فستیوال های مختلف داخلی و خارجی شرکت دهید. برگزیده شدن در این جشنواره ها به جز کسب درآمد برای تهیه فیلم آینده، به شما روحیه و انگیزه می دهد و به بهتر دیده شدنشان در عالم سینمای کوتاه و جذب اسپانسرهای بعدی کمک خواهد کرد. ضمن این که جشنواره هایی که در حوزه فیلم های تجربی کار می کنند، از کارگردانان فیلم اولی استقبال می کنند.

هدف شناسی

هدف خودتان را مشخص کنید. چرا می خواهید فیلم ساز شوید؟ و چرا فیلم کوتاه را انتخاب می کنید؟ این روشننگری به شما کمک می کند آسان تر به هدفتان برسید.

آموزش و دانش

تا می توانید فیلم ببینید، کتاب بخوانید و سعی کنید از چشمه هنرهای مختلف مانند نقاشی، موسیقی، شعر و... جریعه ای نوشیده باشید. کوله بار یک فیلم ساز خوب باید از اطلاعات و دانش و ذوق و خلاقیت پر باشد.

از فیلم های مورد علاقه خود الهام بگیرید

اسامی فیلم های برتر دنیا و فیلم های کوتاه موفق را در اینترنت جستجو و در صورت امکان، تهیه شان کنید. دیدن حداقل یک فیلم در روز، توصیه جدی ما به شما است.

ایده اصلی فیلم تان را پیدا کنید

فکر کنید و تصمیم بگیرید که فیلم شما می خواهد درباره چه چیزی باشد؟ یافتن سوژه کار مشکلی نیست؛ کافی است کمی خلاقیت داشته باشید تا از قدم زدن چند ساعت در خیابان، سوژه های زیادی پیدا کنید. پیشنهاد ما به شما این است؛ مانند یک خبرنگار چشم تیزبین و گوش شنوا داشته باشید. از کنار هر اتفاق، ماجرا، خبر و اشخاص خاص راحت عبور نکنید. هر کدام از آن ها می توانند سوژه فیلم شما باشند. همچنین همیشه دفترچه ای همراه داشته باشید تا موضوعات و نکات خاصی که توجهتان را جلب می کند یادداشت کنید. داستان های کوتاه خوب هم گنجینه هایی باارزشی برای اقتباس هستند. اگر مشکل یافتن سوژه دارید از ادبیات ایران و جهان کمک بگیرید.

فیلم نامه را بنویسید

در مرحله بعد، سعی کنید حول محور سوژه، فیلم نامه ای بنویسید و شخصیت ها را طراحی کنید. از نوشتن هراس نداشته باشید. منتها اگر واقعا دستی بر آتش نوشتن ندارید، کافی است ایده خود را به یک فیلم نامه نویس بدهید تا داستان تان را به فیلم نامه تبدیل کند.

